

En skjebnetid for norsk natur

Sigmund Hågvar, professor emeritus i natur- og miljøvern, NMBU

(Klassekampens kronikk 10. april 2019)

I løpet av tre dager har det kommet tre rapporter som viser at norske naturverdier er inne i en skjebnetid. Første april la NVE fram sin omfattende plan om å omdanne store deler av norsk natur til vindindustriområder. Dagen etter arrangerte myndighetene et seminar som presenterte Norges mangfold av landskapstyper. Den variasjonen er unik i verden. Tredje april forelå resultatet av en landsomfattende undersøkelse over «truede naturopplevelser», i regi av WWF og Norsk Friluftsliv. Den viste at vandring i intakt natur er den naturopplevelsen nordmenn setter størst pris på. Med hele landskap, stillhet og fritt rennende vann. Slik natur er allerede en begrenset ressurs.

Det mest effektive tiltaket for å ødelegge de visuelle verdiene i det norske landskapet er nettopp å plassere to-tre hundre meter høye, roterende turbiner på de høyeste punktene i terrenget. Selv om du søker deg til en nasjonalpark for å oppleve fri natur, kan møllevingene vinke i horisonten. Norge har hatt en samlet plan for vassdragsvern. WWF og Norsk Friluftsliv mener vi nå trenger en samlet plan for vern av urørt natur og villmark. Her burde inngå en verneplan for landskapstyper, ved å bruke den ferske rapporten som er nevnt.

Skal vi lage en god fremtid, må vi økonomisere med forbruket av både energi og natur. Dagens regjering tillater at vi sløser med begge deler. Men fremtidens samfunn vil være energigjerrig. Før vi går til videre angrep på naturverdiene bør vi spørre: Har vi ikke allerede nok strømproduksjon i Norge når vi til tross for sløsing må sende en god del utenlands? Hvordan kan vi effektivisere dagens vannturbiner, og hvordan kan vi kutte ned på sløsing av strøm i husholdning, skoler, byer og næringsliv? Den grønneste energien er egentlig den som blir spart inn, og vi burde allerede ha et stort potensial for å elektrifisere ulike typer transport. Solenergi er dessuten på rask fremmarsj. Den er genial: Ingen eier den, den kan fritt lastes ned på taket ditt og spiser ikke natur. Kanskje får bilene solceller på taket, og det blir det kamp om parkeringsplassene i sola?

Noen burde forresten regne ut hvor mye CO₂ som går med til alle forberedelsene før en vindturbin begynner å snurre? Produksjonen av de svære tårnene og vingene, transporten og monteringen, pluss alle arbeidene med veiskjæringer og de 6 meter brede veiene? Hvis poenget er å spare atmosfæren for mere CO₂, så er forarbeidene alene årsak til betydelige utslipp. Nedriggingen om 15-20 år vil også være energikrevende og skaper dessuten vrient avfall. Til og med bruk av bioenergi fra skog fører til et midlertidig utslipp av CO₂, siden det tar opp mot 100 år før et nytt tre er vokst opp og har tatt opp tilsvarende mengde CO₂. Det er altså bare en smartere bruk av den elektriske energien vi allerede har som ikke fører til mere utslipp.

La oss ta meldingen fra det norske folk på alvor: Tilgangen på intakt natur, med hele landskap i behold, med stillhet og rennende vann, er et fantastisk gode. Folket føler at dette godet, som bidrar til livskvalitet, nå er truet. Perspektivet er egentlig enda større: Norsk natur er unik i verden. Verden søker til oss for å oppleve den, og turistnæringen er i økende

grad på lag med naturvernet. Det er de storslagne, inngrepsfrie landskapene, med intakte horisonter, som er vårt adelsmerke. Dessuten vårt dyreliv med villrein, store rovdyr, ørner og andre arealkrevende arter.

I de senere årene er vi også blitt minnet om naturens mange økosystemtjenester. Naturen er ikke bare et utstillingsvindu eller en kulisser. Den har økologiske funksjoner og gir oss mange goder. Eksempler er produksjon av rent vann i lite berørt natur, våtmarkenes flomsikring, karbonbinding i myr og gammelskog, eller villbienes pollinering. Norge har ikke bare undertegnet biomangfoldkonvensjonen – der landskapsvariasjonen inngår – men også den europeiske landskapskonvensjonen. I stedet for å bli Europas grønne batteri (som likevel vil bety lite for Europa) kan vi fortsette å være Europas grønne hjørne.

Fra kommuner hvor folk har mistet rekreasjonsområdet sitt, eller plages av støyen fra turbinene, hører man om en blanding av sorgreaksjoner og raseri. Den samme håpløsheten brer seg i kommuner som viser seg å ha «vindressurser». Hvordan melder man inn sorg til NVE?

Det er snart kommunevalg. I mange kommuner, som for eksempel Frøya, er det allerede opprør mot naturødeleggende vindindustri. De omfattende utbyggingsplanene som nå er fremlagt over store deler av landet bør bli et viktig tema i valgkampen. Hvor er de politikerne som ser at både energi og natur er begrensede ressurser? Og som ser at vi må spare på begge deler?

«Gi oss en fremtid» roper norsk ungdom og fyller gatene. Noe slikt har aldri hendt før i norgeshistorien. Aldri før har nordmenn uten stemmerett på en så unison måte krevd at stemmen deres skal bli hørt. Deres rett ligger i at de skal overta Norge, overta fremtiden. Så la oss gi dem en god fremtid: Et Norge som både bidrar til å berge klimaet gjennom en energismart politikk, og som har sine naturherligheter i behold.